

Date: 9th January-2025

DARS O'TISH MAHORATI VA UNING KOMPONENTALARI

Baxromova Vasfiya, Fayziyev Rahim
Respublika musiqa va san'at kolleji

Annotatsiya: Mazkur maqola pedagogikada dars o'tish mahoratiga bag'ishlangan. Unda darsni samarali va qiziqarli tarzda o'tkazish uchun zarur bo'lgan asosiy kompetensiyalar, metodlar va yondashuvlar haqida so'z yuritiladi. O'qituvchining pedagogik bilimlari, darsni rejalashtirish va tashkil etish, o'quvchilarni jalb etish, samarali kommunikatsiya, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish, o'quvchilarni baholash va o'zini tahlil qilish kabi masalalar yoritilgan. Dars o'tish mahorati o'qituvchining darsni muvaffaqiyatli o'tkazish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni o'z ichiga olib, o'quvchilarning bilim olish jarayonini sifatli va samarali tarzda amalga oshirishni ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: Dars o'tish mahorati, Pedagogik kompetensiya, Metodik kompetensiya, Kommunikatsion kompetensiya, Psixologik kompetensiya.

Pedagogikada dars o'tish mahorati - bu o'qituvchining darsni samarali va faol o'tkazish, o'quvchilarga bilimlarni tushunarli va qiziqarli tarzda taqdim etish qobiliyatidir. Bu mahorat, o'qituvchining pedagogik bilimlari, o'quvchilarga nisbatan munosabatlari, darsni tashkil etish usullari va metodlariga asoslanadi.

Dars o'tish mahorati o'qituvchidan bir nechta asosiy kompetensiyalarni talab etadi: O'qituvchi darsning asosiy mazmuni va maqsadlarini yaxshi tushinishi kerak. Pedagogik bilimlar darsning samarali bo'lishini ta'minlaydi. O'qituvchi mavzu bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lib, o'quvchilarga axborotlarni tushunarli va izchil tarzda taqdim etishi zarur.

Darsni rejalashtirishda o'qituvchi darsning maqsadlariga erishish uchun kerakli metodlar va vositalarni tanlashda puxta yondashuvni talab qiladi. Darsning tuzilishi, vaqtni samarali taqsimlash, interfaol usullarni qo'llash o'qituvchidan yuqori darajadagi tashkilotchilikni talab etadi.

Darsni qiziqarli va interfaol qilish, o'quvchilarning diqqatini jalb etish o'qituvchining ijodiy yondashuvini talab qiladi. O'quvchilarning o'z fikrlarini ifodalashlari va darsda faol ishtirok etishlari uchun qulay muhit yaratish muhimdir.

O'qituvchi o'quvchilar bilan samarali muloqot qilishni o'zlashtirishi kerak. Bu nafaqat so'zlashuvda, balki tananing tili, yuz ifodalari va ovoz toniga ham taalluqlidir. To'g'ri kommunikatsiya o'quvchilarga o'zlarini erkin his qilishlariga yordam beradi.

Zamonaviy pedagogika texnologiyalari va metodlaridan foydalanish darsni yanada samarali qiladi. O'qituvchi interfaol metodlar, vizual vositalar, multimediya resurslaridan foydalanib, o'quvchilarning diqqatini saqlashga yordam beradi.

O'qituvchi o'quvchilarning bilimini baholashda adolatli va ob'ektiv bo'lishi kerak. Baholash jarayoni o'quvchilarga o'z faoliyatlarini tahlil qilish, rivojlantirish va o'z-o'zini baholash imkonini beradi.

Date: 9th January-2025

O'qituvchining dars jarayonini tahlil qilish, uning natijalarini ko'rib chiqish va o'z uslublarini takomillashtirishga bo'lgan qobiliyati juda muhimdir. Darsdan keyin o'qituvchi o'z faoliyatini baholash va kerakli o'zgartirishlarni kiritishga tayyor bo'lishi lozim.

Pedagogik kompetensiya o'qituvchining ta'lim jarayoniga nisbatan umumiy bilim va tushunchalarini anglatadi. Bu komponenta o'qituvchining: Ta'limning maqsad va vazifalarini tushunishi; Ta'lim jarayonini nazorat qilish va boshqarish; O'quvchilarni tarbiyalash va ularga motivatsiya berish kabi qobiliyatlarni o'z ichiga oladi.

Metodik kompetensiya o'qituvchining darsni samarali o'tkazish uchun zarur bo'lgan metodik bilimlar va ko'nikmalarni bildiradi. Bu komponenta quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Darsning mazmunini puxta o'zlashtirish; Yangi pedagogik texnologiyalarni va metodlarni qo'llash; Darsni rejalashtirish va interfaol metodlardan foydalanish; O'quvchilarning faolligini oshirish va ularni o'qitish usullari bilan jalb qilish.

Kommunikatsiya mahorati o'qituvchining o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish qobiliyatini anglatadi. Bu kompetensiya o'z ichiga:

- O'quvchilar bilan ochiq va tushunarli muloqot o'rnatish; Barcha o'quvchilarni tinglash va ularga mos javoblar berish; O'quvchilarning psixologik holatini tushunish va ularga kerakli yondashuvni tanlash.

Pedagogik psixologik kompetensiya o'qituvchining o'quvchilarni tushunish va ular bilan ishlashdagi psixologik bilimlarini bildiradi. Bu komponenta quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish (iqtidor, ehtiyojlar, hissiy holatlar);
- Psixologik usullar yordamida o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash;
- Ta'lim jarayonida hissiy intellektni rivojlantirish.

Texnologik kompetensiya o'qituvchining zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan, elektron resurslar va interfaol dasturlardan foydalanish ko'nikmalarini anglatadi. Bu komponenta o'z ichiga oladi:

- Kompyuter va internet texnologiyalaridan samarali foydalanish;
- Multimediali materiallar va ta'lim resurslarini ishlab chiqish;
- O'quvchilarga internetdan foydalanishni o'rgatish va zamonaviy ta'lim vositalaridan foydalanish.

O'qituvchi o'quvchilarning bilimini ob'ektiv va adolatli baholashni o'zlashtirishi kerak. Bu kompetensiya quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- O'quvchilarning bilimini turli baholash usullari bilan aniqlash;
- Baholashdan so'ng o'quvchilarga o'z-o'zini tahlil qilish imkoniyatini yaratish;
- O'qish jarayonining samaradorligini o'lchash va zarur o'zgartirishlar kiritish.

Xulosa

Dars o'tish mahorati o'qituvchidan o'zining pedagogik, metodik, psixologik va texnologik kompetensiyalarini birlashtirishni talab qiladi. Har bir komponenta o'qituvchining darsni samarali va yuqori darajada tashkil etishiga yordam beradi. Dars o'tish mahoratini rivojlantirish, o'qituvchining o'zini doimiy ravishda takomillashtirib borishi va o'quvchilar uchun ta'lim sifatini oshirishi zarur.

Date: 9th January-2025

ADABIYOTLAR:

1. Sultanov, B. (2021). *Ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. Tashkent: Ta'lim.
2. Turg'unova, F. (2016). *Dars o'tish metodlari va uning samaradorligi*. Tashkent: Akademnashr.
3. Kamilova, R. (2022). *Ta'lim va tarbiya psixologiyasi*. Tashkent: Fan.
4. Yuldoshev, A. (2015). *Ta'limda innovatsion metodlar va texnologiyalar*. Tashkent: O'zbekiston.
5. Ravshanov, D. (2023). *O'quvchilarni baholash va pedagogik tahlil*. Tashkent: TDTU nashriyoti.
6. Shodmonov, S. (2021). *Interfaol ta'lim metodlari va amaliyot*. Tashkent: O'quvchi.

